

81973 – بىمار داۋالىنىشىنى رەت قىلىپ سەۋىر قىلسا بۇنىڭغا ئەجىر بولامدۇ؟

سۇئال

ئەگەر مەن ئېغىر كېسەل بولۇپ قىلىپ (ئاللاھ سالامەت قىلسۇن) داۋالىنىشىنى رەت قىلىپ سەۋىر قىلسام، ماڭا كاتتا ئەجىر بولامدۇ؟ بۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: **مېنىڭ ئۈممىتىمدىن يەتمىش مىڭ كىشى ھېسابسىز جەننەتكە كېرىدۇ، ئۇلار ئايىتى شىپا ئوقۇشنى تەلەپ قىلمايدۇ، داغلانمايدۇ ۋە قۇشلاردىن پال ئالمايدۇ، ئۆز پەرۋەردىگارىغا تەۋەككۈل قىلغۇچىلاردۇر ۋە مەن تولا ھۇشسىزلىنىدىغان ئايال، مېنىڭ ساقىيىشىم ئۈچۈن ئاللاھقا دۇئا قىلسىلا دېگەن ھەدىسلەرنىڭ ھۆكۈمىگە كىرەمدۇ؟** بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارىم بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

بىرىنچى: شۇنى بىلىش كېرەككى، ئاللاھقا قېيىن كېسەل يوق، ئاللاھ كېسەلنى ئۆزى چۈشۈرىدۇ ۋە ئۇنىڭ داۋاسىنىمۇ بىرگە چۈشۈرىدۇ، بۇنى بىلگەنلەر بىلىدۇ، بىلمىگەنلەر بىلمەيدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەدىسىدە: **ئاللاھ تائالا بىر كېسەلنى چۈشۈرسە، ئۇنىڭ داۋاسىنىمۇ چۈشۈرىدۇ، بۇنى بىلگەنلەر بىلىدۇ، بىلمىگەنلەر بىلمەيدۇ.** [ئىمام ئەھمەد رىۋايىتى، شەيخ ئەلبانى رەھىمەھۇللاھ ھەسەن دەپ غايەتۇل مىرام ناملىق ئەسەردە 292-ھەدىستە كەلتۈرگەن].

ئاللاھنىڭ ھوزۇرىدىكى نەرسىگە بولغان ئۈمىدىڭىز زور بولسۇن، ئاللاھقا ياخشى گۇماندا بولۇڭ، ئاللاھ سىزگە شىپالىق ئاتا قىلغۇچى، سالامەتلىك ئاتا قىلغۇچى ۋە نېمەت ئاتا قىلغۇچىدۇر، ئاللاھ تائالا بەندىنىڭ ئويلىغىنىدەك بولىدۇ.

كېسەللىك ئىنسان ئۈچۈن بىر سىناق بولۇپ، بۇنىڭدا نۇرغۇن كاتتا ھېكمەتلەر بولغانلىقى ئۈچۈن ئاللاھ ئۇنىڭ بىلەن بەندىلىرىنى سىنايدۇ. بۇ ھەقتە تەپسىلىي مەلۇماتقا ئىگە بولۇش ئۈچۈن **21631** - نومۇرلۇق سوئالنىڭ جاۋابىغا قارالسۇن.

ئىككىنچى: داۋالىنىشنىڭ ھۆكۈمى توغرىسىدا ئۆلىمالار ئىختىلاپ قىلىشتى، كۆپچىلىك ئۆلىمالار داۋالىنىش ۋاجىپ ئەمەس دەپ قارايدۇ، يەنە بىر قىسىم ئۆلىمالار ئىنسان داۋالىنىشنى تەرك قىلىپ ئۆزىنىڭ ھالاك بولىشىدىن ئەنسىرسە، ئۇ ۋاقىتتا داۋالىنىش ۋاجىپ بولىدۇ، دەيدۇ.

شەيخۇل ئىسلام ئىبنى تەيمىيە رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: كۆپچىلىك ئۆلىمالار داۋالىنىشنى ۋاجىپ ئەمەس دەيدۇ، پەقەت شاپىئى ۋە ھەنبەلى مەزھىبىدىكى بىر قىسىم ئۆلىمالار ۋاجىپ دەيدۇ. [ئىسپىرانىي "غىزائۇل ئەلباب" ناملىق ئەسەرنىڭ 1-توم 459-بېتىدە نەقل قىلغان].

"تۆھپەتۇل مۇھتاج" 3-توم 182-بەتتە مۇنداق دەيدۇ: قازى ئىياز رەھىمەھۇللاھ داۋالنىشنىڭ ۋاجىپ ئەمەسلىكى توغرىسىدا ئۆلىمالارنىڭ بىرلىكىنى نەقىل قىلدى، بۇنىڭغا مۇنداق ئىتىراز بىلدۈرۈلدى: داۋالنىشنىڭ ۋاجىپلىقىنىڭ بىر يولى بولۇپ، جاراھەتلىنىپ ھالاك بولمىدىن ئەنسىرسە، ئۇ ۋاقىتتا داۋالنىش ۋاجىپ بولىدۇ، ۋاجىپ پەرقلىق بولىدۇ: نەپەس سېقىلىپ قالسا بۇنىڭغا ھاراق پايدا قىلىدىغانلىقىغا ئىشەنچ قىلسا ياكى قان ئالغان جاينى ھاراق سۈركەپ تاڭسا بولىدۇ.

بۇنىڭ ھاشىيىسىدە: بەغەۋىدىن: ئۇنىڭ بىلەن داۋالنىشنىڭ شىپالىق ئىكەنلىكىنى بىلسە داۋالنىش ۋاجىپ بولىدۇ.

قەليۇبى ۋە ئەمىيرەنىڭ ھاشىيەسى 1-توم 403-بەتتە ئىسنەۋىي مۇنداق دەيدۇ: جاراھەتلىنىپ داۋالانمىسا ھاياتى خەۋەپكە ئۇچرايدىغانلىقىغا ئىشەنچ قىلغان ۋاقىتتا داۋالنىشنى تەرك قىلىش ھارام بولىدۇ.

ئۆلىمالار يۇقىرىدا داۋالنىش بىلەن نەپەس سېقىلىپ قالغاندا ھاراق تېمىتىش ياكى قان ئالغان ئورۇننى ھاراق سۈركەپ تېڭىش ئارىسىدىكى پەرقنى زىكر قىلدى، ھەر ئىككىسىنىڭ كېسەلگە پايدىسى بولىدىغانلىقىغا ئىشەنچ قىلىنسا بۇنىڭ ھۆكۈمى ۋاجىپ بولىدۇ، دورا قىلىش بىمارغا شىپالىق بولسا دورا قىلىش ۋاجىپ بولىدۇ، بىمار ھاياتىنىڭ خەۋەپكە ئۇچرىشىدىن ئەنسىرسە، مەسىلەن: قان ئېقىشنى توختىتىش، جاراھەتنى تىكىش، بەدەننىڭ باشقا تەرەپلىرىنى ھالاك قىلىشقا ئېلىپ بارىدىغان ئەزانى كېسىۋېتىش قاتارلىق ئىشلاردا تىزدىن داۋالنىمىسا ھاياتى خەۋەپكە ئۇچرايدىغان ياكى ھالاك بولىدىغان بولسا، دوختۇرلار ئۇنىڭغا تىزدىن مەنپەئەت قىلىدىغان ۋە پايدىسى بولىدىغان دورىلارنى ئىشلىتىدۇ.

ئىسلام پىقھى ئاكادېمىيىسى كېسەلنى تىزدىن داۋالنىمىسا ھاياتى خەۋەپكە ئۇچرايدىغان ياكى بىرەر ئەزاسى كېرەكتىن چېقىدىغان ياكى بىمار ئاجىزلىشىپ كېتىدىغان ياكى كېسەلنىڭ زەرەرى باشقىلارغا يۆتكىلىدىغان (يۇقۇملۇق كېسەلگە ئوخشاش) ئەھۋالدا دەرھال داۋالاش ۋاجىپ بولىدۇ دېگەن ھۆكۈمنى تۇتتى. 2148- نومۇرلۇق سوئالنىڭ جاۋابىدىكى ئاكادېمىيىنىڭ قارارىنىڭ تېكىستىگە قارالسۇن.

شۇنىڭغا بىنائەن: سوئال سورىغۇچى بىمار داۋالنىشنى رەت قىلسا، بۇنداق قىلىش ئۇ كىشىنى ھالاكەتكە ئېلىپ بارىدىغان ياكى بىرەر ئەزاسىنى كېرەكتىن چېقىرىشقا سەۋەپ بولسا، بۇنداق ھالەتتە داۋالنىش ۋاجىپ بولىدۇ، داۋالنىشتىن باش تارتىش توغرا بولمايدۇ، بۇ شاپىئى ئۆلىمالىرىنىڭ قارشى، شۇنداقلا ئىسلام پىقھى ئاكادېمىيىسى ئۆلىمالىرىمۇ بۇ قاراشنى تاللىغان.

ئەگەر كېسەلنىڭ بۇ ھالەتكە يەتمىسە، داۋالانىمۇ بولىدۇ ياكى داۋالنىشنى تەرك قىلىشنىمۇ بولىدۇ، ئۆلىمالار قايسىسى ئەپزەل دېگەن مەسىلىدە ئىختىلاپ قىلىشتى، بايان قىلىنغان تېكىستلەر داۋالنىشنىڭ ئەۋزەل ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. كۆپچىلىك ئۆلىمالارمۇ شۇنداق قارايدۇ، ئىسپىرانىي رەھىمەھۇللاھ "غىزائۇل ئەلباب" ناملىق ئەسەر 1-توم 457-بەتتە مۇنداق دەيدۇ: داۋالنىش، داۋالنىشنى تەرك قىلىشتىن ئەۋزەل دېگەن، بەزى شاپىئى ئۆلىمالىرىمۇ شۇنداق دېگەن، ئىمام نەۋەۋىي رەھىمەھۇللاھ مۇسلىمنىڭ شەرھىسىدە بايان قىلىپ بۇ، شاپىئى مەزھىبى، ئىلگىرىكى ئالىملارنىڭ كۆپچىلىكى ۋە كېيىنكى

ئالاملارنىڭ ھەممىسىنىڭ قارشى، بىزنىڭ ئىماملىرىمىزدىن ئىبنى جەۋزى "ئەلمىناھاج" دا بۇنىڭ ۋاجىپلىقىنى كەسكىن بايان قىلغان، قازى ئىياز، ئىبنى ئەقبىل ۋە باشقا ئالاملارمۇ مۇشۇ قاراشتا بولغان. ۋەزىير ئىبنى ھۇبەيرەمۇ "ئەل ئىپساھ" تا مۇشۇ قاراشنى تاللىغان.

ئەبۇ ھەنىپە مەزھىبىدىمۇ بۇنى تەكىتلەپ ھەتتا ۋاجىپلىق دەرىجىسىگە يېقىنلاشتۇرغان.

ئىمام مالىك مەزھىبىدە: داۋالىنىش بىلەن داۋالانماسلىقىنى ئوخشاش دەپ قاراپ، داۋالانىشمۇ بولىدۇ ياكى داۋالانمىشمۇ بولىدۇ دېگەن.

ئۈچىنچى: داۋالىنىش ئاللاھقا تەۋەككۈل قىلىشقا زىت كەلمەيدۇ، چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالاممۇ داۋالانغان، ئۈممەتنى داۋالىنىشقا يېتەكلىگەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بولسا ئاللاھقا تەۋەككۈل قىلغۇچىلارنىڭ خوجىسىدۇر، ئىبنى قەييىم رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: سەھىھ ھەدىستە داۋالىنىشقا بۇيرۇلغان، بۇ تەۋەككۈل قىلىشقا زىت كەلمەيدۇ، شۇنىڭدەك ئاچلىق، ئۇسسۇزلۇق، ئىسسىق ۋە سوغۇقتىن ئۇنىڭ زىدى بىلەن ساقلىنىشمۇ تەۋەككۈل قىلىشقا زىت كەلمەيدۇ. بەلكى ئاللاھ شەرىئەتتە يولغا قويغان ۋە تەقدىر قىلغان ئىشلارنىڭ تەقەززاسى بويىچە، ئۇنىڭ ئاللاھ كۆرسەتكەن سەۋەبىنى قىلىش تەۋھىدنىڭ ھەقىقىتىنى مۇكەممەل قىلغانلىقتۇر. تەقدىر قىلىنغان ئىشلارنىڭ سەۋەبلىرىنى بىكار قىلىۋېتىش تەۋەككۈل قىلىشقا ۋە ئاللاھ ئۇ ئىشتا قىلغان ھېكمەتكە مۇناسىپ كەلمەيدۇ بەلكى تەۋەككۈلنى ئاجىزلاشتۇرىدۇ. سەۋەبىنى بىكار قىلىۋەتكۈچى ئۆز كۆڭلىدە بۇ تەۋەككۈل قىلىشتىن كۈچلۈك دەپ قارايدۇ، ئەگەر ئاجىزلىقتىن تەۋەككۈل قىلىشنى تەرك قىلسا بۇ بەندىنىڭ دىنى ۋە دۇنيالىق ئىشلىرىدا مەنپەئەتنى ھاسىل قىلىش ۋە زەرەردىن ساقلىنىشتا قەلبى بىلەن ئاللاھقا تايىنىدىغان تەۋەككۈلنىڭ ھەقىقىتىگە زىت كېلىدۇ. قەلبىدە ئاللاھقا تايىنىش بىلەن سەۋەپلەرنى قىلىش زۆرۈر بولىدۇ، ئۇنداق بولمىغاندا، ئاللاھنىڭ بۇ ئىشتىكى ھېكمىتى ۋە پىرىنسىپىنى بىكار قىلىۋەتكەنلىك بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئىنسان ئۆزىنىڭ ئاجىزلىقى بىلەن ئاللاھقا تەۋەككۈل قىلىش ۋە ئاللاھقا تەۋەككۈل قىلىشنى ئاجىزلىق قىلىۋالماستىكى لازىم. ["زادۇل مىئاد" 4-توم 15-بەت].

تۆتىنچى: سەھىھ ھەدىستە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: **مېنىڭ ئۈممىتىمدىن يەتمىش مىڭ كىشى ھېسابسىز جەننەتكە كېرىدۇ، ئۇلار ئايىتى - شىپا ئوقۇشنى تەلەپ قىلمايدۇ، قۇشلىرىنىڭ ئۇچۇشى ۋە سايىرىشىدىن شۇم پال ئالمايدۇ، ئۆز پەرۋەردىگارىغا تەۋەككۈل قىلغۇچىدۇر.** [بۇخارى رىۋايىتى 6472-ھەدىس. مۇسلىم رىۋايىتى 218-ھەدىس. بۇ ھەدىستە باشقىلاردىن رۇقىيە ئوقۇشنى تەلەپ قىلىشنى تەرك قىلىشنىڭ مۇستەھەب ئىكەنلىكى ئىپادىلىنىدۇ، ھەرگىزمۇ مەنپەئەتلىك دورىلار بىلەن داۋالىنىشنىڭ ھۆكۈمىگە ئېتىراز بىلدۈرۈش ئىپادىلەنمەيدۇ.

شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: داۋالىنىش ئۈچۈن دوختۇرغا كۆرۈنۈش ئاللاھقا تەۋەككۈل قىلىشقا زىت كەلمەيدۇ، چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەدىستە: **داۋالانماڭلار دېمىدى بەلكى: ئوت بىلەن داغانماڭلار، رۇقىيە ئوقۇشنى تەلەپ قىلماڭلار** دېدى، ئەمما ئىنساننىڭ قەلبى دوختۇرغا باغلىنىپ قالسا، كېسەللىكتىن شىپا تېپىشى ياكى شىپا

تاپماسلىقى دوختۇرغا ئالاقىدار بولۇپ قالسا، بۇ ئاللاھقا بولغان تايىنىشىنى كىمەيتىۋېتىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن ئىنسان دوختۇرغا بارغاندا، ئۆزىنىڭ ئاللاھقا بولغان تايىنىشىنىڭ كېمىيىپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن، بۇ سەۋەپ قىلىشنىڭ يولى، ھەقىقىي سەۋەپنىڭ ئىگىسى- شىپالىق بەرگۈچى يالغۇز بىر ئاللاھ دەپ ئېتىقاد قىلىشى كېرەك. [نۇرۇن ئەلەددەربى پەتىۋالىرى"3-توم 213-بەت].

بەشىنچى: ھۇشىدىن كېتىپ ئېچىلىپ قالىدىغان ئايال توغرىسىدىكى ھەدىس بولسا، ئۇ ھەدىسنىڭ لەپىزى: ئەتا ئىبنى ئەبۇ رەباھ مۇنداق دەيدۇ، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ماڭا: ساڭا جەننەت ئەھلىدىن بولغان بىر ئايالنى كۆرسىتىمۇ؟ دېگەندە، مەن: بولىدۇ دېدىم، ئۇ: مۇشۇ قارا ئايال پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ: مەن ھوشۇمدىن كېتىمەن، ھوشۇمدىن كەتسەم ئېچىلىپ قالمەن، ماڭا ئاللاھتىن شىپالىق تىلەپ دۇئا قىلسىلا دېۋىدى، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: خالىسىڭىز سەۋىر قىلىڭ سىزگە جەننەت بار، خالىسىڭىز ئاللاھقا يېلىنماي سىزگە شىپالىق ئاتا قىلسۇن دېدى، ئۇ ئايال: سەۋىر قىلىمەن، لېكىن ھوشۇمدىن كەتسەم ئېچىلىپ قالمەن، ئاللاھقا مېنىڭ ھوشۇمدىن كەتكەندە ئېچىلىپ قالماسلىقىم ئۈچۈن دۇئا قىلىپ قويسىلا دېدى، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام ئۇ ئايال ئۈچۈن دۇئا قىلدى.» [بۇخارى رىۋايىتى 5652-ھەدىس. مۇسلىم رىۋايىتى 2576-ھەدىس].

بۇ ھەدىس مۇشۇنداق ھالەتتە ئىرادىسى كۈچلۈك، قادىر بولالايدىغان كىشى ئۈچۈن داۋالىنىشىنى تەرك قىلىشنىڭ دۇرۇس بولىدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.

ھاپىز ئىبنى ھەجەر رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: بۇ ھەدىس ھۇشىدىن كېتىشنىڭ پەزىلىتى، دۇنيادىكى بالا-مۇسەببەتلەرگە سەۋىر قىلسا جەننەتكە ئېرىشىدىغانلىقى، ئۆزىدە كۈچ-قۇۋۋەت بار، قاتتىقلىقىنى لازىم تۇتسا ئاجىزلاپ كەتمەيدىغانلىقىنى بىلگەن كىشىنىڭ رۇخسەتنى تۇتقاندىن ئەزىمەتنى تۇتۇشنىڭ ئەۋزەللىكىنى بىلدۈرىدۇ. ھەدىس يەنە داۋالىنىشىنى تەرك قىلىشنىڭ دۇرۇسلىقىنى بىلدۈرىدۇ. شۇنداقلا كېسەللىك ھەممىسىنى دۇئا قىلىش، ئاللاھقا ئىلتىجا قىلىش بىلەن داۋالاشنىڭ دورىلار بىلەن داۋالىغاندىن ئۈنۈملۈك ۋە مەنپەئەتلىك بولىدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ، دۇئانىڭ بەدەنگە بولغان تەسىرىدىن كاتتا بولىدۇ، لېكىن نىجات تېپىش ئىككى ئىشنىڭ بىرى بىلەن بولىدۇ: بىرى سەۋەپ تەرەپتىن: مەقسىدى دۇرۇس بولۇش، يەنە بىرى داۋالىنىش تەرەپتىن: ئاللاھنىڭ تەرىپىگە يۈزلىنىشى كۈچلۈك بولۇش، تەقۋادارلىق ۋە تەۋەككۈل قىلىش بىلەن قەلبى كۈچلۈك بولۇش كېرەك.

ئاللاھ ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.